

УДК: 338.2/14

Завадських Г. М.,

к. е. н., доцент,

кафедра економіки підприємств,

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

ПЕРЕДУМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ АПК УКРАЇНИ

У статті досліджено передумови підвищення ефективності управління підприємствами АПК України в умовах необхідності забезпечення підвищення продуктивності праці, технологічного переозброєння та реалізації інноваційних проектів в даному промисловому комплексі. Обґрунтовано теоретичні основи удосконалення організаційного механізму державного управління аграрним сектором економіки України. Наведено основні напрями державного економічного регулювання АПК.

Ключові слова: управління, ефективність, агропромисловий комплекс, державне управління, інвестиції.

ПРЕДПОСЫЛКИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ АПК УКРАИНЫ

Завадских А. Н.

В статье исследованы предпосылки повышения эффективности управления предприятиями АПК Украины в условиях необходимости обеспечения повышения производительности труда, технологического перевооружения и реализации инновационных проектов в данном комплексе. Обоснованы теоретические основы усовершенствования организационного механизма государственного управления аграрным сектором экономики Украины. Перечислены основные направления государственного экономического регулирования АПК.

Ключевые слова: управление, эффективность, агропромышленный комплекс, государственное управление, инвестиции.

PREREQUISITES IMPROVE MANAGEMENT EFFECTIVENESS THE AGRICULTURAL ENTERPRISES OF UKRAINE

Zavadskih A.

In the article preconditions of increase of management efficiency are investigational by the enterprises of agro industrial complex of Ukraine in the conditions of necessity of providing of increase of the labour, technological rearmament and realization of innovative projects in this industrial complex productivity. The theoretical basis for improvement of the institutional mechanism of public administration of agrarian sector of economy of Ukraine. The main directions of state economic regulation of agriculture. Priority directions of development of agrarian sector of economy of Ukraine. The negative trends of development of agricultural production was manifested in protracted crisis: a significant decline in gross production, the

negative figures of financial-economic results of activity of agricultural enterprises, the loss of competitiveness of agricultural products in the domestic market. Define the role and place of the state in ensuring the sustainable development of agricultural production. Lists the priority measures to revive agriculture.

Keywords: *management, efficiency, agriculture, governance, investments.*

Постановка проблеми. Сучасна ситуація в АПК країни не дозволяє розраховувати на його швидку стабілізацію і перехід до стійкого зростання за рахунок внутрішніх ресурсів. У цих умовах державне регулювання агропромислового виробництва має бути невід'ємною частиною сучасної аграрної політики. При цьому слід враховувати, що заходи загальної економічної політики недостатні для розширення складних питань ринкових відносин в АПК. Необхідно формувати аграрну політику за рахунок використання форм, методів і механізмів державного регулювання. Це визначить роль і місце держави в забезпеченні стійкого розвитку агропромислового виробництва. Зміст державного управління, його мета, функції та методи вимагають наукового обґрунтування, постійного реформування відповідно до вимог часу.

Пріоритетним напрямом було і залишається питання державного управління аграрним сектором економіки. Аграрне виробництво покликане задовольняти первинні потреби всього населення і забезпечувати належний рівень життя зайнятим у цій галузі. Проте негативні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва проявилися у затяжній кризі: значний спад валового виробництва продукції, від'ємні показники фінансово-економічних результатів діяльності аграрних підприємств, втрата конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на вітчизняному ринку.

В Україні посилення державного впливу на реформаційні процеси в аграрному секторі економіки є особливо актуальним і з огляду на те, що в умовах економічної трансформації загострюються соціальні та економічні суперечності і проблеми, що виникли як у дореформений період, так і в ході реформ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему теоретичного обґрунтування і удосконалення механізмів державного управління у науковій літературі розглядають В. Авер'янов, В. Бакуменко, М. Гаман, А. Дегтяр, О. Кілієвич, В. Князев, В. Луговий, А. Мерзляк, П. Надолішній, Н. Нижник, Р. Рудніцька, В. Цветков, А. Чемерис, С. Чукут та інші. Питання державного управління аграрним сектором досліджують: В. Бодров, П. Гайдуцький [1], В. В.П. Галушко [2], М. Гладій, С.І. Дем'яненко [3], О. Крисальний, О. Лебединська, І. Лукінов, Ю.О. Лупенко [8], М. Малік [9], В. Ткаченко, Г. Черевко, В. Шебанін, О. Шпичак [10] та інші. Проте дослідження науковців у цій сфері стосуються окремих елементів організаційного механізму державного управління, а питання удосконалення організаційного механізму державного управління аграрним сектором системно не розглядалися.

Мета статті. На підставі аналізу розвитку економічного середовища аграрної сфери науково обґрунтувати теоретичні основи удосконалення організаційного механізму державного управління аграрним сектором економіки України.

Основні результати дослідження. Однією з ключових галузей економіки України, яка має величезний потенціал щодо виходу на світовий ринок, є її агропромисловий комплекс. Він являє собою сукупність виробничо взаємопов'язаних підприємств та обслуговуючих

організацій, що функціонують та розвиваються на основі агропромислової інтеграції та відіграють важливу роль у більшості країн світу. Оскільки саме вони виконують важливу суспільну функцію - забезпечення населення продуктами харчування [5].

Визначаючи вибір заходів для досягнення вказаної мети і вирішення поставлених завдань, слід враховувати, що результати їх здійснення залежать від безлічі різних чинників, як загальноекономічних, так і політичних, а також від механізмів, форм і методів реалізації державного регулювання АПК як на державному, так і регіональному рівнях. При цьому слід зазначити, що існує низка обмежень, пов'язаних зі станом і тенденціями розвитку макроекономічної ситуації. Так, вочевидь, що сучасні можливості українського консолідованого бюджету не дозволяють забезпечити необхідні обсяги фінансової підтримки агропромислового виробництва і, отже, бюджетні кошти не можуть розглядатися як основне джерело для розвитку аграрного сектору [3]. В цих умовах необхідно поєднувати різні форми і методи економічного регулювання, формувати умови залучення для розвитку галузі ресурсів з різних джерел (власних ресурсів підприємств, кредитів, приватних інвестицій), а бюджетні кошти концентрувати на пріоритетних напрямках і тим самим стимулювати інвестиційну активність в АПК.

Для реалізації наведених цілей необхідно здійснити реалізацію наступних заходів, спрямованих на реформування аграрного сектору України і забезпечення продовольчої безпеки держави:

1.Забезпечення ефективності внутрішнього ринку та цінового регулювання.

2.Сприяння підвищенню ефективності та конкурентоспроможності агровиробництва.

3.Забезпечення цільового спрямування коштів від продажу сільгосппродукції на розвиток аграрного сектору економіки.

4.Підготовка до завершення земельної реформи шляхом скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення [7].

Отже, першочерговими заходами щодо відродження галузі сільського господарства мають бути такі: дотації у сільське господарство, сприятливе податкове навантаження, поліпшення інвестиційно-кредитного забезпечення села, зменшення відсоткових ставок по кредитах, формування страхового ринку, стимулювання будівництва тваринницьких комплексів, встановлення справедливих цін на сільськогосподарську продукцію, врегулювання законів щодо ринку землі тощо.

З цього слідує основні напрями державного економічного регулювання АПК: бюджетна підтримка товаровиробників АПК у вигляді субсидій, дотацій і компенсацій, а також фінансування капітальних вкладень, що мають безповоротний та зворотний характер, надання гарантій щодо залучення інвестиційних кредитів, підтримка короткострокового кредитування сезонних витрат сільськогосподарських товаровиробників на пільгових умовах, спеціалізована підтримка з окремих напрямів, забезпечення системи аграрної освіти, науки тощо; підтримка формування кредитного механізму АПК, адекватного умовам ринку, розвиток національної фінансово-кредитної системи обслуговування товаровиробників АПК; цінова політика, направлена, перш за все, на створення умов оптимізації цінових співвідношень між продукцією сільського господарства та інших галузей економіки, підтримання доходів товаровиробників АПК; податкова політика, що передбачає вдосконалення системи оподаткування в АПК [4]. Сучасна податкова система

характеризується множинністю і відсутністю наукової обґрунтованості ставок податків і зборів; державне регулювання внутрішнього продовольчого ринку, організація закупівель і застави сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства, здійснення товарних і закупівельних інтервенційних операцій, сприяння формуванню об'єднань товаровиробників АПК із просування продукції на ринки, їх інтеграції з переробними підприємствами і торговельними; підтримка розвитку інфраструктури внутрішнього продовольчого ринку, у тому числі створення великих оптових продовольчих, а також локальних ринків, товарних бірж, сприяння проведенню аукціонів, ярмарків та інших форм організованої оптової і роздрібною торгівлі; проведення протекціоністської політики щодо зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією, сировиною і продовольством, захист економічних інтересів товаровиробників АПК і внутрішнього ринку продовольства з використанням заходів митно-тарифного регулювання, кількісних обмежень; підтримка соціального розвитку села, і на цій основі створення необхідної бази формування ефективних ринкових відносин в АПК [5]. Вирішення соціальних проблем села багато в чому зумовлюється результативністю проведення позитивних зрушень в АПК, його стійким розвитком.

Одночасно необхідно надати належних прав органам місцевого самоврядування. Важливе значення має створення загальнодоступної інформаційної системи з основних видів випущеної продукції, можливостей українських підприємств з випуску тієї або іншої продукції, наявного внутрішнього і зовнішнього попиту, підготовки прогнозів зміни попиту на різні види продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках. Слід враховувати, що інформаційне забезпечення - це стратегічне завдання, від рівня вирішення якого залежить не лише ефективність державного регулювання агропромислового виробництва і продовольчого ринку, але і його функціонування [1].

Висновки. Реалізація вказаних заходів вимагає формування відповідної законодавчої бази, адекватної умовам ринку. Дуже важливо створити необхідні умови для захисту вітчизняних аграрних підприємств та максимально можливого підвищення конкурентних переваг української продукції АПК на внутрішньому та зовнішньому ринках. Необхідно об'єднати зусилля як окремих суб'єктів агропромислового комплексу, так і державних органів управління, лише так Україна матиме змогу завоювання достойного місця на зовнішньому аграрному ринку.

1. Гайдуцький П. І. *Аграрна реформа Л. Д. Кучми в Україні: історико-економічні аспекти* / П. І. Гайдуцький // *Економіка АПК*. - 2015. - № 1.

2. Галушко В. П. *Методологічні підходи до визначення ефективності залучення інвестицій в агроформуваннях* / В. П. Галушко, О. А. Ковтун, А. Д. Остапчук // *Економіка АПК*. - 2013. - № 4.

3. Дем'яненко С. І. *До питання про стратегію розвитку аграрного сектору економіки України* / С. І. Дем'яненко // *Економіка АПК*. - 2014. - № 1.

4. Діброва А. Д. *Сучасне трактування державного регулювання аграрного сектору економіки* / А. Д. Діброва // *Економічна теорія*. - 2011. - № 1.

5. Євтєєв О. О. *Стратегія розвитку АПК до 2020 року: основні тези* / О. О. Євтєєв, Т.С. Шелкопляс // *Агропрофі*. - 2013. - № 40 (214).

6. Збарський В. К. Міжнародні порівняння розвитку аграрного сектору: [навч. посібник] / В. К. Збарський. – К.: НУБіП України, 2011.
7. Кропивко М. Ф. Напрями удосконалення державного управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та дерегуляції господарської діяльності / М. Ф. Кропивко, М.М. Ксенофонов, Н. В. Хміль // Економіка АПК. – 2015. – № 3.
8. Лупенко Ю. О. Результати і проблеми реформування сільського господарства України / Ю. О. Лупенко, П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2014. – № 7.
9. Малік М. Й. Інститути й інституції у розвитку інтеграційних процесів в аграрній сфері / М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк, О. Ю. Лузан // Економіка АПК. - 2013. - № 4.
10. Штичак О. М. Проблеми економічних механізмів державного регулювання ринків сільськогосподарської продукції / О. М. Штичак / Наукові засади розвитку агропромислового виробництва в сучасних умовах. – К.: Аграрна наука, 2010.